

DEPARTAMENTUL DE STUDII PARLAMENTARE ȘI POLITICI UE
DIRECȚIA STUDII ȘI DOCUMENTARE LEGISLATIVĂ

EDUCAȚIA SEXUALĂ ÎN CURRICULA ȘCOLARĂ
ÎN UNELE STATE MEMBRE ALE UNIUNII EUROPENE

APRILIE 2017

Documentare și sinteză: Andra Andronic, consilier parlamentar

Virgilia Ioan, consilier parlamentar

Lucrarea poate fi accesată direct pe Intranet la pagina Direcției studii și documentare legislativă.

* Lucrările elaborate în cadrul Direcției studii și documentare legislativă au caracter documentar și nu reprezintă punctul de vedere al Camerei Deputaților

C U P R I N S

INTRODUCERE	4
AUSTRIA	5
BELGIA	6
CEHIA	7
CIPRU	8
DANEMARCA	8
FRANȚA	9
GERMANIA	11
MAREA BRITANIE	14
OLANDA	15
POLONIA	15
PORTUGALIA	16
SLOVACIA	17
SPANIA	17
SUEDIA	18

INTRODUCERE

În 2010, Centrul federal german pentru educație în domeniul sănătății (*Bundeszentrale für gesundheitliche Aufklärung - BzgA*)¹ a publicat *Standardele pentru Educația Sexuală în Europa*², la inițiativa din 2008 a Oficiului Regional al Organizației Mondiale a Sănătății (OMS). Acest document vizează stabilirea unui cadru de referință pentru introducerea educației sexuale și promovarea sănătății sexuale în fiecare țară europeană.

Aceste standarde europene sunt rezultatul combinării câtorva factori care au luat amploare în ultimele decenii, cum ar fi migrația populațiilor din diferite medii culturale și religioase, impactul hipersexualității din mass-media, schimbarea comportamentului sexual al tinerilor, lupta împotriva abuzului sexual față de copii și adolescenți, etc.

Acestea se bazează pe trei obiective specifice care să propună o educație holistică a sexualității, pe baza unei concepții largi despre sexualitate: *Sexualitatea este un aspect central al ființei umane, nu se limitează la anumite grupe de vârstă; este strâns legată de gen; include orientări sexuale diverse și reprezintă un concept mult mai larg decât reproducerea. Sexualitatea nu înseamnă doar elemente comportamentale și poate varia puternic, în funcție de o mare diversitate de influențe.* Astfel, această educație 1) trebuie să înceapă devreme, 2) trebuie să fie adaptată vârstelor și 3) trebuie să fie multidisciplinară. În esență, se propune o abordare profesională pozitivă, care să nu se concentreze pe soluționarea problemelor și prevenirea acestora, ci să se apropie pozitiv și în concordanță cu curiozitatea, interesele, nevoile și experiențele reale ale tinerilor. În cele din urmă, documentul se concentrează pe educația școlară pentru a permite copiilor să "dobândească cunoștințe, atitudini și abilități specifice", subliniind, în același timp, că școala nu este singurul mediu relevant și nu poate înlocui educația individuală în mediul familial. Această educație ar trebui să se facă, formal ori informal, într-un mod complementar.

Cu toate că o mare parte din opinia publică acuză aceste standarde ca fiind împotriva integrității și respectării intimității copiilor, textul este în mod clar în concordanță

¹ BzGA este centrul de colaborare al OMS pentru sănătatea sexuală și reproductivă începând din anul 2003. Concentrarea tematică se axează pe educația sexuală în regiunea europeană a OMS, o temă în care centrul german are mulți ani de experiență pe plan național și internațional. În calitate de colaborator al OMS, acesta este angajat în dezvoltarea de cadre și materiale pentru diferite grupuri-țintă în domeniul educației sexuale, în elaborarea de standarde, în cercetare și în organizarea de seminarii și conferințe pentru schimb de experiență și crearea de rețele.
<http://www.bzga-whocc.de/en/home/>

² http://www.bzga-whocc.de/fileadmin/user_upload/WHO_BZgA_Standards_English.pdf

cu *Convenția ONU privind drepturile copilului* și propune un cadru de reglementare care să sprijine statele în aplicarea principiilor convenției.

Standardele se referă în mod explicit la drepturile copilului la libertate de exprimare, la libertatea de a căuta, de a primi și de a transmite informații, la protecția împotriva oricărei forme de violență, inclusiv abuzul sexual; la implicarea informațională și educațională a factorilor de decizie; la dreptul copilului de a se bucura de sănătate maximă și de o educație care-i favorizează dezvoltarea personală. Convenția urmărește să permită copiilor să nu fie doar subiecți de drept, ci și actori ai drepturilor lor; pentru aceasta, ei trebuie să aibă acces la o educație care îi pregătește, deplin și în mod liber, să-și asume responsabilitățile și alegerile într-un spirit de înțelegere și toleranță.³

AUSTRIA

În Austria, educația sexuală a fost obligatorie în școli încă din anul 1970. Liniile directoare au fost introduse chiar de către profesori și sunt autorizate de către Ministerul Educației. Educația sexuală în școlile austriece începe la școala elementară și este integrată în lecțiile de biologie, limba germană și educație religioasă.

Obiectivele principale ale educației sexuale în școală au scopul de a consolida valori bazate pe respect reciproc, de a coopera cu părinții și de a stabili structuri interdisciplinare interconectate în care este predată și educația sexuală. Mai mult decât atât, sunt incluse în aceste obiective parteneriatul în comunicare și implicarea experților.

*Decretul Organic privind educația sexuală*⁴ (din 1990, ultima modificare în 2015), precizează că, deși educația sexuală poate fi făcută în cadrul lecțiilor de biologie, școlile trebuie să furnizeze nu numai informații pur științifice, ci și un ajutor semnificativ în viață, prin furnizarea de cunoștințe privind emoțiile și relațiile dintre oameni. De asemenea, în Decret se precizează că educația sexuală modernă se vede pe sine ca o formă de învățământ școlar care începe în copilărie și continuă la maturitate, iar sexualitatea trebuie văzută ca un rezultat pozitiv, inherent potențialului uman. În cadrul unei educații sexuale a copiilor și tinerilor, cuprinzătoare de informații și de competențe, aceștia trebuie să fie învățați să acționeze în mod responsabil cu sine și cu alții.

În Austria, potrivit raportului „Educația sexuală în Europa”⁵, publicat de Comisia Europeană și OMS, proiectele interdisciplinare sunt organizate la școală și sunt implicați

³ <http://www.childsrights.org/en/news/editorials/128-standards-for-sexuality-education-in-europe>

⁴ https://www.bmb.gv.at/ministerium/rs/2015_11.html

⁵ http://hivhealthclearinghouse.unesco.org/sites/default/files/resources/sexuality_education_europe_reference-guide_policies_practices.pdf

și părinții. Aceștia nu-și pot retrage copiii de la orele de educație sexuală, dar sunt implicați în conferințe și le sunt prezentate informații cu privire la materialul utilizat în timpul lecțiilor. Există două puncte de observat: în primul rând, chiar dacă educația sexuală la școală este obligatorie, doar jumătate dintre elevi sunt considerați a primi de fapt o educație sexuală de bază la școală; al doilea este că educația sexuală predată în școlile austriece se bazează pe chestiuni care țin de biologie, iar aspectele legate de etică, psihologie și relațiile în societate sunt limitate.

Educația sexuală în Austria, este, de asemenea, promovată prin intermediul programului GIVE, implementat de Ministerul Educației, Științei și Culturii, și proiectul *Love Talks*, dezvoltat de Institutul Austriac de Cercetare pentru Familie⁶.

BELGIA

După cum se indică în raportul Comisiei Europene, în Belgia, educația sexuală se numește „educație sexuală și relațională” (*Relationele en seksuele Vorming*) în Comunitatea flamandă și „educație pentru viața afectivă și sexuală” (*Education à la Vie Affective et Sexuelle*) în cadrul comunității francofone. Predarea educației sexuale în Belgia a fost stabilită prin decret, în anul 1984; în anii '70 rata avorturilor a crescut, iar în anii '80 s-a constatat creșterea ratei infectărilor HIV/SIDA. Pe baza acestor două elemente de statistică medicală și a drepturilor sexuale și reproductive, educația sexuală a început să fie predată într-o manieră mai puțin științifică, medicală, respectiv într-o abordare mai holistică, integrând aspectele emoționale ale relațiilor.

Până în anul 2000, educația sexuală a fost inclusă în programa școlară și a devenit parte a evaluărilor școlare. Obiectivele acestei discipline sunt: dezvoltarea identității și rolurilor de gen, fizic și sexualitate pozitive, orientare sexuală adaptată individului, capacitatea de a câștiga intimitate, dobândirea moralității sexuale și relaționale, prevenirea riscurilor (ITS, HIV/SIDA, sarcini, abuz sexual etc.).

Există diferențe notabile în ceea ce privește educația sexuală din Flandra și cea din Valonia. În Flandra, educația sexuală este încorporată în două discipline diferite: biologie și religie/filozofie, ceea ce acoperă atât aspectele biologice cât și aspectele care țin de morală. Prin urmare, educația sexuală poate fi inclusă în orele de aptitudini sociale, educație pentru cetățenie și educație pentru sănătate. Aspectele tehnice ale organizării predării disciplinei sunt stabilite de directorii de școli. Inițiativa „Informare despre sexualitate, educare și comunicare” din cadrul Proiectului Safe a evidențiat consecințele lipsei de educație sexuală în școală. Astfel, „Campania Laura” se bazează pe povestea

⁶ <https://sowi.univie.ac.at/en/research/project-family-studies-in-austria-aif/#>

unei fete de 16 care află că e gravidă, ilustrată într-o carte de benzi desenate – proiect dezvoltat de asociația de planificare familială flamandă Sensoa, lansată în 2004, cu scopul de a sensibiliza tinerii care au întâmpinat această problemă. Campania a vizat tinerii de 13 ani, dar și pe părinții lor și a fost prezentă în reclame de televiziune și cinema. A fost lansat și un chestionar on-line despre educație sexuală: adolescenții pot adăuga caracterul „Mr.Love” la lista lor de contacte MSN. Acest caracter trimite utilizatorului întrebări cu privire la educația sexuală pentru a-i testa cunoștințele. Asociația Sensoa a organizat în Flandra și campania de conștientizare numită *Talk about Sex*.

În Valonia, educația sexuală este implementată prin intermediul centrelor de planificare familială din cadrul FLCPF (*Fédération Laïque pour le Planning Familial et l'Education Sexuelle*), în proporție de 90%. Federația se ocupă cu instruirea și formarea personalului din centrele de planificare familială care vor asigura predarea orelor de educație sexuală.

În iunie 2012, a fost adoptat un proiect de decret de către Comisia Educație a Parlamentului Federației Valonia-Bruxelles, prin care s-a stabilit ca EVRAS (*Education à la Vie Relationnelle, Affective et Sexuelle*) să fie parte a misiunii fiecărei școli din Valonia, prin urmare disciplină obligatorie. EVRAS va fi predată într-o manieră holistică și adaptată zonelor rurale/urbane, precum și persoanelor cu probleme (copii/adolescenți).⁷

CIPRU

Educația sexuală a fost introdusă în școlile cipriote în anul 1972, de către Asociația cipriotă de *planning* familial (CFPA). În 1992, ca urmare a deciziei ministrului educației, educația sexuală a fost încorporată în programa disciplinei „educație pentru sănătate” și a devenit obligatorie în toate școlile. Această decizie a fost urmată, în același timp, și de măsuri de instruire a cadrelor didactice și a personalului CFPA pentru a asigura predarea materiei în școli. Un an mai târziu, crearea comisiilor de educație pentru sănătate a fost solicitată în toate școlile cipriote.

În Cipru, Ministerul educației și culturii este autoritatea cea mai înaltă în ceea ce privește deciziile în educația primară și secundară; totodată, sunt implicați și directorii școlilor, Comisia de învățământ a Parlamentului, precum și Comisia de avizare multidisciplinară.

⁷ Circulara no.4550/10.09.2013 privind EVRAS
[http://www.enseignement.be/upload/circulaires/000000000002/FWB%20-%20Circulaire%204550%20\(4773_20130910_155053\).pdf](http://www.enseignement.be/upload/circulaires/000000000002/FWB%20-%20Circulaire%204550%20(4773_20130910_155053).pdf)

Programul-pilot de educație sexuală, cunoscut sub titulatura „Educație sexuală și educația relațiilor interpersonale”, începând din anul 2002, a fost implementat în șase școli, însă în 2006 extinderea sa s-a oprit. Programul a vizat tinerii cu vârste de 14-15 ani și s-a desfășurat prin intermediul orelor de biologie. Potrivit informărilor oferite de asociația de planificare familială cipriotă, chiar dacă recent atitudinile și reacțiile în ceea ce privește sexualitatea și educația sexuală sunt mult mai liberale, iar acest lucru este mai ușor de remarcat în inițiativele guvernamentale în acest domeniu, societatea rămâne în principal reticentă în a accepta punctele de vedere moderne de educație sexuală. Mai mult, studii despre sexualitate, SIDA, infecții cu transmitere sexuală etc. relevă importanța desfășurării de campanii de conștientizare și informare.

CEHIA

Educația sexuală a început în 1972, când Ministerul Educației a emis „Ghidul pentru educația familiei în cadrul școlilor elementare de 9 ani”, menit a stabili conținutul programei școlare în acest domeniu. Educația sexuală era denumită atunci “educație pentru căsătorie și familie”. Cu toate acestea, la sfârșitul anilor ‘90, o dată cu căderea regimului comunist, Biserica Catolică s-a manifestat împotriva educației sexuale, a manualelor și împotriva instruirii cadrelor didactice pentru predarea acestei discipline. În anul 2007, Ministerul educației a decis implementarea unui nou program educativ, în care vor fi predate subiecte de anatomie sexuală, bolile cu transmitere sexuală, experiențele sexuale premature, lupta împotriva infracțiunilor sexuale etc. A fost publicat un manual „Educație sexuală-aspecte selectate” ca material didactic, care a condus la o dezbatere aprinsă, în anul 2010. Această dezbatere a divizat politicienii și părinții cu viziuni tradiționaliste și a condus chiar la diviziuni în interiorul guvernului. Totuși, s-a ajuns la un compromis, iar manualul este folosit în școlile din întreaga țară.

Educația sexuală a devenit obligatorie; începe în al doilea an al școlii primare și este predată de profesori, ca parte din discipline precum biologie, educație cetățenească și educație pentru familie. Programa de educație sexuală din școli are ca obiectiv consolidarea responsabilității sexuale, pregătirea pentru folosirea contraceptivelor și prevenirea bolilor cu transmitere sexuală, furnizarea de informații privind relațiile dintre parteneri, combaterea infracțiunilor sexuale și promovarea toleranței față de homosexuali. Asociația națională de planificare familială organizează sesiuni de educație sexuală pentru adolescenți, la care participă un mare număr de tineri.

DANEMARCA

Educația sexuală a devenit obligatorie din 1970, odată cu adoptarea de către Comisia curriculară a normelor de predare a educației sexuale în școli. În 1991, Ministerul educației a emis o nouă programă, în care educația sexuală a fost inclusă în lecțiile de educație pentru sănătate, obligatorie în școlile primare și în primul an de liceu.

Acest curriculum este un pionier din trei motive principale: în primul rând, a impus ca educația sexuală să fie integrată în toate disciplinele școlare; elevii pot pune întrebări despre acest subiect în orice moment, iar profesorul poate introduce un subiect de discuție în legătură cu sexualitatea în orice moment. În cele din urmă, școala poate invita vorbitori precum prostituate, homosexuali sau persoane infectate HIV/SIDA pentru a împărtăși elevilor experiențele lor. Începând din ianuarie 2007, toate liceele au obligația de a asigura ore de educație sexuală, însă participarea elevilor nu este obligatorie; mai mult, părinții nu-și pot retrage copiii de la aceste cursuri. Școlile și profesorii sunt liberi să decidă orarul și organizarea orelor, ca și durata activităților incluse în aceste ore. Din 2007, există un website⁸ și un serviciu telefonic gratuit care asigură anonimatul, *Youth Sex Helpline*, asigurate de o asociație care promovează educația sexuală.

FRANȚA⁹

În Franța, educația sexuală și toate informațiile despre sexualitate în școli au fost interzise prin lege, din 1920 până în 1967, anul în care contracepția a fost autorizată și educația sexuală a fost implementată.

În 1973 a fost creat, prin Legea no.73-639/11.07.1973, CSIS (*Conseil supérieur de l'Information Sexuelle*). Organizația UN Women Watch informează că CSIS este format din asociații, departamente guvernamentale și persoane calificate. Scopul său este de a propune măsuri care să ofere informații de calitate despre educația sexuală a tinerilor și de a promova formarea profesorilor în acest materie. Crearea CSIS a permis introducerea primelor reglementări privind educația sexuală, începând cu aspectele biologice. În ianuarie 2013, CSIS a fost înlocuit de *Haut Conseil à l'Égalité*¹⁰ (HCE) de

⁸ www.sexlinien.dk

⁹ Toate textele oficiale care vizează educația sexuală în școlile din Franța pot fi consultate la <http://eduscol.education.fr/cid46861/textes-reference.html>

¹⁰ <http://www.haut-conseil-egalite.gouv.fr/sante-droits-sexuels-et/>

noul guvern. Acest nou organism se ocupă de numeroase subiecte referitoare la drepturile femeilor și, printre altele, de sănătatea și drepturile sexuale și reproductive.

*Legea din 4 iulie 2001 privind contracepția și întreruperea voluntară a sarcinii*¹¹ prevede că "informarea și educația sexuală sunt predate în școli, colegii și licee, la o rată de cel puțin trei sesiuni anuale și pe grupe de vârstă omogene" și că aceste sesiuni "contribuie la învățarea respectului datorat corpului uman" (art. L312-16 din codul de educație). Secțiunea 19 din *Legea din 13 aprilie 2016 pentru întărirea luptei împotriva prostituției și pentru asigurarea asistenței persoanelor care se prostituează*¹² a adăugat că „aceste sesiuni au o viziune egalitară a relațiilor dintre femei și bărbați“.

Disciplina educație sexuală se referă la aspectele biologice, sociale și etice. Subiecte cum ar fi stima de sine și respectul față de ceilalți sunt însușite și utilizate diverse metode pedagogice și interactive, inclusiv dezbateri, clipuri video sau imagini. Totuși, educația de tip „de la egal la egal” (*peer-education*) este aproape inexistentă în Franța. Autoritățile regionale ale Ministerului Educației și echipa educațională a fiecărei școli sunt responsabile pentru politicile în domeniul educației sexuale în școală. Din anul 1995, profesorii urmează un curs de formare de două ore pe an, în scopul de a ține pasul cu noile politici privind domeniul sănătății și drepturilor sexuale și reproductive. Începând din anul 2008, Ministerul educației a lansat "*Ghidul formatorului în educație sexuală*".¹³ De asemenea, ministerul a pus la dispoziția cadrelor didactice numeroase *fișe tematice și fișe pedagogice*.¹⁴ Există încă dezbateri care vizează educația sexuală în școli, care se concentrează pe problema identității sexuale definită de biologie sau de factorii sociali și de mediu (de sex și de gen).

Manualele școlare de biologie, publicate în 2011 potrivit noului curriculum de biologie pentru elevii din al doilea an de liceu (16-17 ani), diferențiază identitatea sexuală și rolurile sexuale (de sex și de gen), pe de o parte, și orientarea sexuală (sexualitatea), pe de altă parte. Argumentele în opoziție cu acest subiect sunt că teoria de gen nu este considerată o teorie științifică, ci una sociologică, iar din acest motiv nu are loc într-un manual școlar de biologie. După cum precizează HCE în *Raportul privind educația sexuală a tinerilor*, din 13.06.2016¹⁵, la 15 ani de la instituirea prin lege a obligației de a furniza tinerilor educație sexuală, constatarea unanimă este că punerea în aplicare efectivă a educației sexuale în școli rămâne fragmentată, inegală în teritorii, dependentă de voință individuală și, potrivit anumitor opinii, neadaptată realităților pe care le trăiesc tinerii. În vederea realizării raportului din 2009 al IGAS¹⁶, HCE subliniază că obstacolele rămân, fapt confirmat de rezultatele barometrului realizat pe un eșantion reprezentativ de

¹¹ <https://www.legifrance.gouv.fr/affichTexte.do?cidTexte=JORFTEXT000000222631&dateTexte=20170413>

¹² <https://www.legifrance.gouv.fr/affichTexte.do?cidTexte=JORFTEXT000032396046&categorieLien=id>

¹³ http://media.eduscol.education.fr/file/Action_sanitaire_et_sociale/68/2/education_sexualite_112682.pdf

¹⁴ <http://eduscol.education.fr/cid46850/ressources-nationales-sur-l-education-a-la-sexualite.html>

¹⁵ http://www.haut-conseil-egalite.gouv.fr/IMG/pdf/hce_rapport_education_a_la_sexualite_2016_06_15_vf.pdf

¹⁶ <http://www.igas.gouv.fr/spip.php?article94>

3.000 de școli (public/privat) pe parcursul anului școlar 2014/2015. Potrivit HCE, definiția educației sexuale este următoarea:

Educația sexuală este o metodă de învățare despre sexualitate și relațiile dintre oameni și trebuie să se facă:

- *în baza principiului egalității de sexe și sexualități;*
- *adaptată vârstei;*
- *pe baza informațiilor științifice;*
- *fără judecată de valoare.*

Educația sexuală vizează, plecând de la cerințele tinerilor, oferirea de cunoștințe, abilități și informații de care au nevoie pentru o viață sexuală și emoțională împlinită. Această educație se înscrie într-o concepție holistică a sănătății și este un instrument esențial pentru realizarea egalității de gen.¹⁷

GERMANIA

În Germania, educația sexuală este considerată o misiune publică. Centrul federal pentru educație în domeniul sănătății (BZgA), în calitate de organizație guvernamentală, și autoritățile celor 16 landuri sunt desemnate prin lege să implementeze și să desfășoare educația sexuală, în strânsă colaborare cu instituțiile germane de consiliere familială și alte organizații care activează în domeniu. În acest proces, BZgA are un rol recunoscut în dezvoltarea de concepte pentru educația sexuală și în asigurarea calității acesteia.

Această abordare multisectorială asigură educația sexuală de înaltă calitate pentru diferite vârste și grupuri-țintă. Într-un cadru public comun, BZgA și toate cele 16 landuri au convenit că sexualitatea trebuie privită ca o parte naturală a dezvoltării umane în fiecare fază a vieții și că educația sexualității este, în consecință, relevantă pentru întreaga populație, de toate vârstele.

Pe de o parte, educația sexuală în Germania vizează creșterea cunoștințelor privind problemele legate de dezvoltarea hormonală, incluzând, dar fără a se limita la acestea, aspecte fizice cum ar fi schimbările corpului în pubertate, ciclul reproductiv și eficacitatea diferitelor metode contraceptive. Pe de altă parte, educația sexuală urmărește să permită populației în general (și grupurilor-țintă specifice) să dezvolte o atitudine pozitivă și responsabilă față de sexualitate. Educația sexuală este menită să susțină dezvoltarea unei clare identități de sine, a unui sistem de valori personal și a unei

¹⁷ http://www.haut-conseil-egalite.gouv.fr/IMG/pdf/hce_rapport_sur_l_education_a_la_sexualite_synthese_et_fiches_pratiques.pdf

perspective de viață încurajatoare. Prin urmare, acesta conectează obiectivele reducerii ratelor infecțiilor cu transmitere sexuală (ITS) și a sarcinilor nedorite cu conceptul mai larg de bunăstare pe tot parcursul vieții. Această abordare s-a dovedit a fi eficientă la mai multe niveluri. De exemplu, sarcinile adolescentelor din Germania au scăzut în jumătate în ultimii 10 ani, de la 15000 în 2004, la 7500 în 2013.

Mai mulți actori-cheie, la diferite niveluri, sunt responsabili pentru a asigura că germanii au acces deplin la informații și consiliere cu privire la sexualitate, inclusiv la subiecte precum sănătate sexuală, relații, planificare familială și multe altele. Acești actori includ:

- Nivelul guvernamental: BZgA este desemnată prin lege pentru a oferi educație sexuală pentru diferite grupuri de vârstă și grupuri-țintă, dar și pentru a distribui gratuit materiale pentru public și pentru anumite categorii interesate, cum ar fi profesorii și centrele de consiliere. Asigurând o abordare multisectorială, BZgA lucrează în portofoliul Ministerului Federal al Sănătății și este supravegheată tehnic de către Ministerul Federal pentru Afaceri Familiale, Seniori, Femei și Tineret. Împreună cu Biroul Regional pentru Europa al OMS, BZgA, ca centru de colaborare al OMS pentru SRH, a elaborat Standardele pentru Educația Sexuală în Europa.

- Nivelul federal: implementarea educației sexualității în școlile din întreaga țară este impusă de legislație și se află sub autoritatea fiecărui stat federal, care va stabili când se începe participarea la orele de educație sexuală, cum va fi inclusă în curriculum și ce subiecte să fie tratate, după cum va decide Ministerul Educației și Culturii al landului respectiv. Cu toate acestea, în general, educația sexuală este înțeleasă într-un sens cuprinzător, incluzând aspecte fizice, emoționale, sociale și interpersonale. Subiectele "ușoare", cum ar fi egalitatea de gen, diversitatea sexuală și drepturile sexuale și reproductive au devenit mai proeminente în multe clase germane în ultimul deceniu.

- Nivelul comunității: un număr mare de organizații guvernamentale și non-guvernamentale, din peste 1600 de centre, activează în domeniul educației sexualității și consilierii. Asociația Federală a Planificării Familiale și Consilierii (*Pro Familia*) este un ONG recunoscut în acest domeniu, concentrându-se asupra unor aspecte precum contracepția, sarcina, infertilitatea, relațiile sexuale, avortul, violența sexuală și sănătatea femeilor și a bărbaților. *Pro Familia* are în jur de 180 de centre de consiliere în Germania adresându-se unor grupuri-țintă variate.

Dintr-o perspectivă ecologică, mulți factori diferiți, cum ar fi atitudinile și experiențele individuale, normele și valorile predominante în familie și societate ori aspectele politice și structurale, sunt influențe importante care modelează starea de sănătate a unui individ. Educația sexuală este unul dintre acești factori influențatori, deoarece îi sprijină pe indivizi să ia decizii informate despre viața lor sexuală. Datele privind comportamentul și atitudinile sexuale ale tinerilor și experiențele lor cu privire la

educația sexuală din sondajul "Sexualitatea tinerilor", care a fost realizat de opt ori de către BZgA încă din 1980, susțin acest lucru. Studiul actual a inclus 5750 de adolescenți și tineri cu vârste de 14-25 ani. Analiza datelor demonstrează că educația sexuală de bună calitate nu este asociată cu debutul sexual timpuriu, ci mai degrabă cu niveluri mai înalte de cunoștințe privind aspectele fizice ale sexualității, comportamentul contraceptiv responsabil și abilitatea de a comunica deschis și eficient cu partenerii și părinții despre sexualitate. Rezultatele sondajelor recente arată că, în prezent, majoritatea tinerilor din Germania consideră că sunt bine informați cu privire la problemele sexuale.

Vârsta și dezvoltarea unei comunicări adecvate despre problemele sexuale în cadrul familiei sunt promovate și acceptate pe scară largă în societatea germană. Adolescenții sunt adesea mulțumiți atât de metoda, cât și de conținutul educației oferite de părinți. Cu toate acestea, adolescenții care dețin cetățenia germană se simt mai confortabil atunci când vorbesc cu părinții despre sexualitate decât colegii lor imigranți.

Aptitudinea de a comunica deschis este importantă pentru adolescenți atunci când învață despre aspectele fizice ale sexualității; cu toate acestea, impactul comunicării depășește cu mult acest proces de învățare. Competențele de comunicare pot, de asemenea, să confere tinerilor curajul de a vorbi mai liber despre propriile dorințe și bariere legate de sexualitate și să îi sprijine în procesul de modelare a propriilor atitudini și valori. Pentru a preveni sarcini nedorite și bolile cu transmitere sexuală, este crucială utilizarea contracepției (și în ceea ce privește prevenirea ITS, utilizarea prezervativelor). Tinerii cu vârste de 14-17 ani folosesc contracepția astăzi mai des în timpul primului contact sexual decât acum 35 de ani. În 1980, fiecare al treilea bărbat nu a folosit niciun fel de contracepție în timpul primului său contact sexual, iar în 2014, doar unul din 16. Numărul tinerelor cu aceleași vârste, care nu au utilizat contracepția în timpul primului lor contact sexual, a scăzut la jumătate din 1980. În ansamblu, în 2014, doar unul din zece tineri din Germania a raportat că nu a utilizat contracepția în timpul primei întâlniri sexuale.

Astăzi, potrivit statisticilor, majoritatea tinerilor din Germania au prima experiență sexuală cu o persoană care face parte din cercul lor social. De asemenea, majoritatea tinerilor din Germania simt că au avut prima lor relație sexuală la un moment potrivit. Doar foarte puțini (unul din 20) simt că s-au angajat într-o relație sexuală prea devreme. Aceste exemple demonstrează că educația sexuală de cea mai bună calitate reprezintă o intervenție eficientă pe parcursul vieții, care determină sănătatea sexuală și generală a indivizilor. Impactul poate fi deosebit de pozitiv atunci când actorii de la diferite niveluri ale societății lucrează împreună, atunci când informațiile furnizate cu privire la sexualitate și contracepție sunt personalizate pentru a răspunde nevoilor și nivelurilor educaționale ale grupurilor-țintă și atunci când pot fi accesate cu ușurință.¹⁸

¹⁸ http://www.euro.who.int/_data/assets/pdf_file/0018/292203/Sexuality-education-in-Germany.pdf?ua=1

Potrivit raportului "*Educația sexuală în Europa*", în Germania, educația sexualității a fost pusă legal în practică, la nivelul landurilor, în anul 1968. În 1977, Curtea Constituțională a emis principalele linii directoare pentru educația sexuală școlară în Germania de Vest. În Germania de Est, educația sexuală nu a fost implementată din punct de vedere legal, ci a fost integrată în Educație pentru Viața Familiei oferită în școli, organizații de tineret, prin campanii de consiliere și educație. După reunificare, noua *Lege privind asistența pentru gravide și familii*, publicată la mijlocul anilor '90, în vigoare și în prezent, a introdus programe naționale obligatorii de educație sexuală, chiar dacă ministerele educației de la nivel de land au rămas responsabile cu asigurarea predării efective în școli. Legea stipulează că educația sexualității va fi predată în mod holistic. Prin urmare, conținutul programului a abordat nu numai opinii biologice și medicale, ci și aspecte privind emoțiile, relațiile și etica. De asemenea, legea prevede că instituțiile guvernamentale vor colabora cu ONG-uri precum *Pro Familia*, care oferă o serie de activități și informații despre educația sexuală pentru tineri. În Germania, educația sexuală la școală începe la vârsta de 9 ani și se integrează în subiecte precum educație cetățenească, religie, etică și biologie. BZgA, Ministerul Federal pentru Familie, Seniori, Femei și Tineret și Ministerul Federal al Sănătății sunt principalele autorități responsabile cu elaborarea politicilor din domeniul educației sexuale, în general, și la nivel federal. Totuși, aceste autorități nu pot implementa educația sexuală direct în școli; implementarea efectivă a acestui subiect în școli este responsabilitatea guvernelor regionale.¹⁹

MAREA BRITANIE

Educația sexuală și a relațiilor (SRE)²⁰ este obligatorie pentru toți elevii începând cu vârsta de 11 ani. Elevilor li se predau noțiuni privind reproducerea, sexualitatea și sănătatea sexuală. În cadrul orelor SRE nu sunt promovate noțiuni precum începerea timpurie a activității sexuale sau inocularea unei anumite orientări sexuale. Educația sexuală în Marea Britanie conține un calup de lecții care sunt obligatorii și care fac parte din cadrul programei naționale de învățământ pentru știință. Părinții pot opta pentru retragerea copiilor de la orele opționale privind educația sexuală.

În luna februarie 2017, Guvernul Marii Britanii a anunțat introducerea în cadrul programei de învățământ începând cu anul 2019 a educației sexuale ca materie obligatorie pentru învățământul secundar și a educației privind relațiile în cadrul ciclului

¹⁹ [http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/note/join/2013/462515/IPOL-FEMM_NT\(2013\)462515_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/note/join/2013/462515/IPOL-FEMM_NT(2013)462515_EN.pdf)

²⁰ <https://www.gov.uk/national-curriculum/other-compulsory-subjects>

de învățământul primar²¹. Tuturor copiilor, începând cu vârsta de patru ani, li se vor preda noțiuni privind tipul de relaționare sănătoasă și sigură. Copiilor li se vor preda la o vârstă potrivită și noțiuni despre sex. Și în acest caz părinților le aparține decizia cu privire la participarea copiilor la aceste ore.

În prezent, educația sexuală este obligatorie pentru școlile aflate în subordonarea consiliilor locale, mai puțin cele private.

OLANDA

*“Long Live Love” (LLL)*²² reprezintă programul de educație sexuală cel mai răspândit din Olanda, care se adresează adolescenților de 13-15 ani din ciclul secundar de învățământ.

În sistemul olandez de învățământ, școlile și profesorii se bucură de autonomie în selectarea și utilizarea programelor educaționale privind sănătatea. Educația sexuală este furnizată de obicei de către profesorii de biologie în mod voluntar. Peste 50% dintre școlile vocaționale au utilizat acest program. Prima versiune a LLL a fost dezvoltată acum 27 de ani, fiind revizuită și îmbunătățită de mai multe ori în decursul anilor.

LLL reprezintă un program despre relaționare și educația sexuală, compus din 26 de activități, predate în cadrul a șase lecții de câte o oră fiecare. LLL furnizează informații cu privire la pubertate, dragoste, relații sexuale, homosexualitate, dorințe, asertivitate, influența internet-ului, prima relație sexuală, problemele legate de sex, contracepție, prezervative, sexul sigur.

Programul LLL conține un manual al profesorului, o revistă a elevului și un DVD. Principalul obiectiv al programului îl reprezintă prevenirea bolilor cu transmitere sexuală/ HIV și a sarcinilor neplanificate.

POLONIA

Educația sexuală a fost introdusă în programa de învățământ începând cu anul 1966. Pe fondul schimbărilor majore de ordin social și politic din Polonia, atitudinile față de predarea educației sexuale într-un mediu instituționalizat au suferit modificări. La

²¹ <http://www.bbc.com/news/education-39116783>

²² http://www.langlevedeliefde.nl/sites/default/files/III_english_teachersguide.pdf

sfârșitul anilor '70, sub influența directă a Bisericii Catolice, care pleda pentru planificarea familială naturală, furnizarea de informații privind educația sexuală în școli a regresat în Polonia.

În 2006, programa școlară cuprindea predarea a 14 ore de educație sexuală și nicio formă de evaluare pentru elevi. Lecțiile de educație sexuală se aflau în responsabilitatea directorilor de școli, fiind predate efectiv în cadrul ciclului primar și secundar de învățământ de profesorii de educație civică, care beneficiaseră de o pregătire specială. Dezavantajul acestei strategii consta în faptul că de cele mai multe ori profesorii nu erau pregătiți să predea educație sexuală, fiind nevoiți să-și achite singuri cursurile de specializare.

În 2009, un grup de specialiști în educația sexuală a decis publicarea unui studiu intitulat "*Ponton*", în cadrul căruia au fost strânse mărturiile a 637 de adolescenți. Concluziile studiului au indicat calitatea slabă a orelor de educație sexuală, precum și faptul că educatorii, de cele mai multe ori profesori de religie, biologie, sport, muzică sau chiar bibliotecarii, predau orele de educație sexuală.

Urmare a criticilor, în 2009, Ministerul Educației a decis introducerea orelor de educație sexuală ca materie obligatorie pentru toți elevii de cel puțin 12 ani. Totuși, în ciuda caracterului obligatoriu al materiei, participarea elevilor la ore este opțională, realizându-se pe baza solicitării scrise a părinților.

PORTUGALIA

Introducerea educației sexuale în cadrul programei de învățământ a fost realizată în 1984, urmând ca în anul 1986 subiectul educației sexuale să fie integrat în cadrul orelor de "Educație Personală și Socială", iar în 1991 să fie implementate orele de "Dezvoltare Personală și Socială" în ciclul primar și secundar de învățământ.

Subiectele abordate în cadrul orelor de educație sexuală se referă la instituția căsătoriei, măsurile de contracepție, masturbare, prostituție.

Între anii 1995 și 1998, Ministerul Educației a implementat un program experimental privind educația sexuală în cadrul a cinci unități școlare, pe baza căruia au fost publicate "*Ghidurile privind educația sexuală*". Aceste materiale informative au stat la baza elaborării *Legii privind educația sexuală* din 1999. Guvernul a revizuit regulile și principiile privind predarea educației sexuale în școli în 2003.

SLOVACIA

Educația sexuală este predată în cadrul Curriculei naționale, sub titulatura *“Educație pentru căsătorie și maternitate/ paternitate”*. Prezența la orele de educație sexuală este obligatorie, materia fiind predată elevilor începând cu vârsta de 13-14 ani în cadrul orelor de Etică, Religie (partea de relaționare și exprimare a emoțiilor) și Biologie (aspectele care țin de biologie și psihologie). Câteodată sunt invitați să participe la ore experți din afara instituției de învățământ, precum asistentele medicale și medicii ginecologi.

Concret, în clasele I-IV, elevii sunt familiarizați cu noțiuni precum viața de familie, stilul de viață sănătos și pubertate, urmând ca în clasele V-IX să le fie predate subiecte privind adolescența, corpul uman, sexualitatea, relaționarea, dragostea, utilizarea drogurilor și alcoolului, prevenirea bolilor cu transmitere sexuală, paternitate și întreținerea relațiilor intime. În Slovacia, temele precum homosexualitatea și abuzul sexual nu sunt abordate în cadrul orelor de educație sexuală. Părinții beneficiază de dreptul de a alege predarea educației sexuale fie în cadrul orelor de Religie, fie în cele de Etică. De cele mai multe ori părinții optează pentru Religie.

SPANIA

Începând cu 1970, educația sexuală a fost introdusă în școli în Spania, dar nu cu titlul de materie obligatorie, vizând predarea la clasă a unor noțiuni de anatomie, biologie, psiho-sociologie. În 1981, guvernul a propus implementarea unei abordări holistice cu privire la programa de educație sexuală începând cu învățământul preșcolar până la cel secundar.

În 2005, a fost elaborată o nouă lege cu privire la educație, care introducea în cadrul programei școlare *“Educația civică”*, materie care urma să acopere și subiectul educație sexuale. Includerea educație sexuale în cadrul programei școlare a fost efectuată gradual.

Educația sexuală nu reprezintă o materie cu titlu obligatoriu în Spania. Guvernului național precum și celor regionale le revine responsabilitatea implementării politicilor în domeniul educației sexuale.

Lecțiile de educație sexuală sunt predate elevilor începând cu vârsta de 14 sau 15 ani. Predarea la clasă a educației sexuale se face fie ca materie conexă în cadrul orelor de biologie, anatomie etc. de către profesorul de la clasă, fie ca materie de sine stătătoare

la clasă de către furnizori din afara sistemului educațional; asociațiile și instituțiile private pot furniza în școli informații privind educația sexuală prin intermediul workshop-urilor; unele asociații prezintă informații care țin strict de aspectul biologic, altele iau în considerare aspectele emoționale, iar altele promovează ideea abstenenței ca singur mijloc de prevenire a bolilor ginecologice și a sarcinilor.

În Spania, calitatea educației sexuale în școli depinde în cea mai mare parte de persoana care furnizează informația și mai puțin de cadrul de reglementare. Acesta este principalul motiv pentru care majoritatea tinerilor spanioli învață despre sexualitate și sănătatea sexuală în cadrul familiei, de la colegi și din media. Tot din acest motiv educația sexuală în zonele rurale este considerată ca fiind inadecvată și aproape inexistentă.

SUEDIA

Suedia a fost prima țară care a introdus în școli lecțiile de educație sexuală.

În Suedia, educația sexuală este considerată un mijloc de garantare a sănătății populației. Educația sexuală nu este considerată un subiect tabu, modalitatea de predare a materiei fiind bazată pe onestitate, deschidere și toleranță.

În anul 1970, complementar educației sexuale predate în cadrul sistemului de învățământ au fost înființate centre destinate tinerilor, cu scopul prevenirii sarcinilor nedorite și garantării sănătății și drepturilor sexuale și reproductive. Conform studiului *“Politici pentru educația sexuală în Uniunea Europeană”*²³ în Suedia la nivelul anului 2013 existau aproximativ 240 de astfel de centre.

Furnizarea informațiilor privind educația sexuală în cadrul școlilor precum și prezența elevilor la aceste ore este obligatorie. În privința metodologiei de predare sunt utilizate educația de grup, consilierea individuală precum și campanile de conștientizare cu privire la utilizarea prezervativelor.

Programa școlară cuprinde standardele minime privind predarea educației sexuale în școli, ghidurile și politicile în aceasta materie revenind în sarcina Agenției Suedeze pentru Educație²⁴. Directorii de școli sunt responsabili cu implementarea predării acestei materii, ceilalți profesori, indiferent de materia de predare, având obligația să furnizeze informații privind educația sexuală elevilor lor. Totodată, educația sexuală este furnizată și prin intermediul ONG-urilor.

²³ [http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/note/join/2013/462515/IPOL-FEMM_NT\(2013\)462515_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/note/join/2013/462515/IPOL-FEMM_NT(2013)462515_EN.pdf)

²⁴ <https://www.skolverket.se/om-skolverket/andra-sprak/in-english/the-swedish-national-agency-for-education-1.61968>